

დამოწმებანი:

სანიკიძე 1989: *ინტერვიუ ლევან სანიკიძესთან*. ჟ. პიონერი, №7, 1989.

ქვრივიშვილი 2009: ქვრივიშვილი. *იდენტობის პრობლემა ტრანზიციის პერიოდში მყოფი საქართველოს მაგალითზე*. კრებული „იდენტობა და ნაციონალიზმი“. თბილისი: პოლიტოლოგიის ინსტიტუტი, 2009.

ჭუმბურიძე 1989: „იქნებთან ბედნიერნი და თავისუფალნი“: *ინტერვიუ ზურაბ ჭუმბურიძესთან*. ჟ. პიონერი, №7, 1989.

Maia Kvirkvelia

Georgia, Tbilisi

TSU, PhD Student

Postmodernist Version of Ilia Chavchavadze's Murder in Lasha Imedashvili's Novel „Three Murders in Old Tbilisi“

Detective fiction is a literary work that describes the mystery of a grave crime being solved. One of the most distinguished representatives of this genre in Georgian reality is the winner of “Saba” literary prize Lasha Imedashvili, who in his novel “Three Murders in Old Tbilisi” offers us his insight into the killings of Ivane Machabeli, Ilia Chavchavadze and Dagny Juel . The postmodernist author develops his version of events while duly taking into account the historical reality. The plot of the novel seen as a new version of Ilia’s murder is quite convincing, as the author uses elements of detective fiction.

Key words: detective fiction; postmodernism; Ilia Chavchavadze.

მაია კვიციანი

საქართველო, თბილისი

თსუ, დოქტორანტი

**ილია ჭავჭავაძის მკვლევლობის პოსტმოდერნისტული
ვერსია ლაშა იმედაშვილის რომანში
„სამი მკვლევლობა ძველ თბილისში“**

დეტექტივი ნაწარმოებია, სადაც აღწერილია საიდუმლოებით მოცულ მძიმე დანაშაულებათა გახსნის ამბავი. მსოფლიო ლიტერატურაში ყველაზე ცნობილი დეტექტივების ავტორები არიან: ედგარ ალან პო, არტურ კონან დიოლი, აგათა კრისტი და სხვ. რასაკვირველია, ამ მასშტაბების ნამდვილად არა, მაგრამ ქართულ სინამდვილეში ამ ჟანრის ერთ-ერთი გამორჩეული წარმომადგენელია ლაშა იმედაშვილი – ავტორი წიგნებისა: „ქართული ბესტსელერი“ (1999), „იმიტაციური მწერლობა“ (2000), „იესოს საქმე“ (2001), „პატრიარქის ზაფხული“ (2007). მისი რომანი „სამი მკვლევლობა ძველ თბილისში“ 2007 წელს ლიტერატურული პრემია „საბას“ ლაურეატი გახდა. დეტექტივში მოთხრობილი ივენე მაჩაბლის, ილია ჭავჭავაძისა და დაგნი იუელის (პანი პრესპიშევსკაია) მკვლევლობის ლიტერატურული გააზრება. პოსტმოდერნისტი ავტორი თავის ვერსიას ავითარებს ისტორიული სინამდვილის გათვალისწინებით.

ამჯერად, ამ წიგნიდან განვიხილავთ მხოლოდ ერთს – „კნიაზი ჭავჭავაძის მკვლევობას“, რომელიც სრულიად ახლებურად წარმოგვიდგენს ერთ-ერთი ყველაზე გახმაურებული საქმის დეტალებს. რომანში მეცხრამეტე საუკუნის დასასრულისა და მეოცე საუკუნის დასაწყისის თბილისია აღწერილი, მწერალი ღრმა ცოდნითა და ინტუიციით წარმოგვიდგენს ამ გარემოს. რეალური ამბიდან ტექსტში გადასული პერსონაჟები, თავისთავად გულისხმობს ორმაგ კოდირებას, რაც პოსტმოდერნისტული ტექსტის ერთ-ერთი მთავარი მახასიათებელია. „მივხვდი რომ მკითხველს მაშინ მიიზიდავდა თხრობის ასეთი სტილი, როცა მას საინტერესო ამბავი დაერთვოდა. მწერლის ხელწერა და მისი ამბავი რომ შეერთდა, უკვე რაღაც გამოვიდა. მართალია, ეს არა არის ორიგინალი, არ არის ამა თუ იმ მწერლის ხელწერა, მაგრამ

ამბავთან ერთად შემიძლია ვთქვა: ხომ შეიძლებოდა ეს ასე ყოფილიყო. რას დაარქმევენ ამას, პოსტმოდერნიზმს თუ რაღაც სხვას, ეს ჩემთვის სულერთია“ (იმედაშვილი 2007: 12).

ავტორს, პროზაული ტექსტის ჩამოყალიბებამდე, ვფიქრობთ, სერიოზული სამუშაო ჩაუტარებია. გასცნობია არაერთ ოფიციალურ მონაცემს და დიდი პოეტის მკვლევლობასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა ვერსიას. მხოლოდ ამის შემდეგ, მხატვრულად ჩამოყალიბებია საკუთარი პოზიცია და ნაწარმოებში გადმოუცია: „ვეცადე, ეს საკმაოდ შესწავლილი, იურიდიულად თუ შევხედავთ, კრიმინალური საქმეები სრულიად სხვა კუთხით განმეხილა, იმ კუთხით, რომელიც თეორიულად სავსებით შესაძლოა არსებულიყო. ვცადე ეს ყველაფერი ჩამეტია იმ ეპოქაში, გადმომეცა ის სურნელი, რომელიც მაშინ იყო“ (იმედაშვილი 2017: 48).

ავტორი თხრობის დასაწყისში გვაცნობს ვინმე პეტრე ევტუშევსკის, რომელიც ერთადერთი ადამიანია მთელს თბილისში, რომელმაც იცის, რომ „სკოტლენდ იარდი თავდაპირველად გეოგრაფიულ ადგილს აღნიშნავდა და არა გამომძიებელთა თავყრილობას“. რაც, ვფიქრობთ, ერთგვარი მიწიშენებაა, პეტრე ის ადამიანია, რომელიც ფლობს სხვებისთვის დაფარულ ინფორმაციას. ინგლისში განათლებამიღებული ევტუშევსკი ფრედერიკ ჯორჯ ებერლაინის მოსწავლეა, რომელიც ინგლისში ყველაზე ცნობილი ბოროტმოქმედის, ჯეკ მფატრავის დანაშაულს იძიებდა. საქმე ვერ გაიხსნა. ხოლო ხელმძღვანელმა პეტრეს თავისი ვარაუდის დამალვა ურჩია. საგულისხმოა, რომ სწორედ გაუხსნელი მკვლევარებით იწყება თხრობა. არც ისაა შემთხვევითი, რომ ინგლისის ისტორიაში ყველაზე გახმაურებული და სისასტიკით გამორჩეული, ჯეკ მფატრავის საქმე შეარჩია ავტორმა. თითქოს მოულოდნელი დასაწყისია, თუმცა მწერალი მარტივად აკავშირებს ამ ისტორიას თბილისთან და გვიხსნის, რომ ერთ-ერთი მთავარი ეჭვმიტანილი ჯეკ მფატრავის სახელით ჩადენილ სერიულ მკვლევარებში, მხატვარი უოლტერ სეკერტი, თბილისშიც იყო ნამყოფი და ამის დასტურად სეკერტის ყველაზე ცნობილი ნახატი „ჯეკ მფატრავის საძინებელი“ მოაქვს, რომელიც თურმე დღესაც თბილისში ინახება. აქვე განვმარტავთ, რომ სეკერტი ინგლისური იმპრესიონიზმის ფუძემდებელია და საინტერესოა მისი ხსენება სიუჟეტში. საზარელი სერიული მკვლელის ისტორიის დეტა-

ლებით დაინტერესებულ მკითხველს კი ამერიკელი მკვლევრის პატრისია კორნუელის კვლევას სთავაზობს. მწერალი ამ შემთხვევაში ორმაგად აინტერესებს მკითხველს და ტექსტსაც სინამდვილის ელემენტებით ტვირთავს, რადგან პატრისია კორნუელის კვლევა რეალურად არსებობს და ერთ-ერთ ყველაზე გახმაურებულ ვერსიად ითვლება. ამდენად, ქართველი მწერალი ასე ვთქვათ „იწვევს“ მკითხველს და ძალიან მოხერხებულად შეკყავს ამბის მსვლელობაში.

გამოძიების ამბავს წინ, როგორც წესი, დანაშაული უძღვის; თხრობაც ლოგიკურად ვითარდება: საიდუმლო შეხვედრიდან დაბრუნებულ პეტრე ევტუმევსკის მისდის ტელეგრამა: „მოკლულია საგურამოში ჭავჭავაძე. გაემგზავრეთ შემთხვევის ადგილას“. მკითხველისთვის კარგად ცნობილ ილია ჭავჭავაძეს, ავტორი რომანში ასეთი ფორმით გვაცნობს: „ძიებისთვის სამწუხაროდ თუ სავალალოდ, გარდაცვლილი იმ დროისათვის სათათბიროს წევრად ირიცხებოდა, რაც მომხდარს სულ სხვა ელფერს სძენდა და დანაშაულის მარტოდმარტო კრიმინალურ ხასიათს ყველასთვის დაუჯერებელს ხდიდა“. ვიზიარებთ ლიტერატურათმცოდნე მაკა ჯოხაძის მოსაზრებას, რომ „რაც უნდა ტრაგიკულ, დრამატულ სიტუაციას აღწერდეს მწერალი, თხრობას ყოველთვის რაღაც სიმშვიდე და შინაგანი წონასწორობა ახლავს“ (ჯოხაძე 2009: 50). ეს უდავოდ ლაშა იმედაშვილის, როგორც ავტორის ნიჭიერებასა და ალლოზე მეტყველებს.

ბატონი ევტუმევსკი სწრაფად მიდის დანაშაულის ადგილზე. მას თან ახლავს ექიმი იაშვილი, რომელიც ზოგჯერ თარჯიმნის ფუნქციასაც ითავსებს. მკითხველს, რა თქმა უნდა, ახსენდება ექიმი უოტსონი, შერლოკ ჰოლმსის უცვლელი თანაშემწე. თუმცა ავტორი, ხვდება რომ ასეთი მარტივი კოდირება ბანალურად აქცევს ტექსტს და უფრო ორიგინალურ გადაწყვეტას გვთავაზობს, თავადვე გვეუბნება, რომ „ეს ყოველივე ძალიან ჩამოგავდა ბრიტანელი კონან დოილის იმ უკვდავი წყვილის ურთიერთობას, რომლებიც, ჩვეულებრივ მოკვდავთაგან განსხვავებით, დღესაც ცოცხლები არიან.“ ვფიქრობ, მწერალი ამ ხერხით უფრო მარტივად არწმუნებს მკითხველს მთხრობელის გულწრფელობაში.

მკვლევლობის პირველი ვერსიაც ჩნდება: „თავადი ჭავჭავაძე გამწარებულ გლეხებს მოუკლავთ, გადამეტებული სიმკაცრისა

და მომეტებული უსამართლობის გამო“. თუმცა გამომძიებელი არ არის ნაადრევი დასკვნების კეთებას ჩვეული და ილიას მამულში ჩადის დაკითხვის საწარმოებლად. მიცვალებულის გაკვეთამ დაადგინა შემდეგი: „თავად ჭავჭავაძის სხეულზე სამი ჭრილობაა. ერთი ნატყვიარი, გამჭოლი მკერდზე გავლით. ჭრილობის არხსა აქვს მიმართულება წინიდან უკან და მარჯვნიდან-მარცხნივ. ნასროლია წინიდან, სიკვდილი გამოწვეულია ამ ჭრილობით. ორი ჭრილობა შუბლის ძვლის უთმო ნაწილზე მიყენებულია ბლაგვი იარაღით. ერთი განეკუთვნება მძიმე, სიცოცხლისთვის სახიფათო დაზიანებათა რიცხვს, მეორე ჭრილობა უნდა მიეკუთვნებოდეს მსუბუქ დაზიანებათა რიცხვს“ ავტორს უცვლელად მოაქვს ტექსტი იმ მოსაზრებიდან რომელიც სინამდვილეში ექიმს და მნახველებს (დუშეთის მაზრის ექიმი იაშვილი, გამომძიებელი ვ.ე. დილევსკი. მოწმეები: სიმონ ჩიხაშვილი, ვასილ ნარიმანიძე) პირველი დათვალიერების შემდეგ გაუჩნდათ. მოსაზრებაა ციტირებული და არა რეალური ოქმი, რომელიც ინახება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს არქივში. ამ შემთხვევაში ავტორი საგანგებოდ იყენებს მხოლოდ და მხოლოდ ვარაუდს, რათა ძიების კვალდაკვალ გვიჩვენოს, რა მოხდა მკვლელობის ადგილზე. საყურადღებოა, რომ მოკლულს წართვეს შავი საკი, რომელშიც მნიშვნელოვანი დოკუმენტები უნდა ყოფილიყო, თუმცა ზუსტი დეტალები ამასთან დაკავშირებით უცნობია. მთავარი ეჭვმიტანილებიც ჩნდებიან, მეეტლე თედო ლაბაური, რომელიც რატომღაც ცოცხალი გადაურჩა თავდასხმას და საგურამოს მამულის მოურავი დიმიტრი ჯაში. ჩამოთვლილი ადამიანები რეალური პირები არიან. თედო ლაბაურის ჩვენება შსს არქივიდან: „გაისმა სროლის ხმა, ერთ-ერთმა იმათგანმა გაისროლა, რომელსაც ბენდენკა ეჭირა და ესროლა პირდაპირ მჯდომ თავადს ხუთი ნაბიჯის მანძილიდან, თავადი იმ წუთშივე ფაიტონიდან გადმოვარდა...”

დავინახე ერთმა თავდამსხმელმა როგორ აიღო პატარა ჩემოდანი...“^{***} ავტორი რეალურად არსებული გამომძიების ოქ-

* გურამ შარაძე, ილია ჭავჭავაძე. 1837-1907, ცხოვრება, მოღვაწეობა, შემოქმედება 2 წიგნად, წიგნი მეორე. გამომცემლობა „ხელოვნება“ თბილისი, 1990 გვ.320-322.

** საქართველოს შსს არქივი, (II) N 8, აღწ. N 25 ს. N 4, ფურც 115-118.

მებს ეყრდნობა და იქ მოცემული ინფორმაციის დეტალებს, მკვლევლობის ალტერნატიული ვერსიის შესაქმნელად იყენებს. მხატვრულ ტექსტში სწორედ ლაბაური ასახელებს დანაშაულის თანამონაწილეებს: პავლე ფშავლიშვილს, ვანო ინაშვილს, გიგლა ბერბიჭაშვილს და ვინმე იმერელს, რომელმაც ჩემოდანი წაიღო. დასახელებული ადამიანები სინამდვილეშიც იყვნენ ილიას მკვლევლობის თანამონაწილეობაში ბრალდებულები. რაც შეეხება „იმერელს“, ოფიციალური დოკუმენტების მიხედვით, „ვიღაც იმერელის“ ვინაობა, რომელზეც ყველა მოწმე საუბრობდა, სავარაუდოდ, შეგნებულად დაიმაღა.

შსს-ს არქივში დაცული ოქმებში ეს სახელი მუდმივად ფიგურირებს: „საყურეები და ბეჭედი კნენას იმერელმა მოხსნა, ...თავადის რევოლვერი იმერელმა აიღო“ მიუხედავად ვერსიებისა, ეს საკითხი დღემდე ბურუსითაა მოცული. სწორედ ეს ე.წ. ბურუსია დეტექტივის ნიშანი.

ტექსტის ფინალში ამ „იმერელის“ ვინაობის გაგებაა მთავარი მოულოდნელობა. მანამდე კი მთავარ ექვმიტანილს ერმალო დოლიძეს დაიჭირენ და საქმე გახსნილად გამოცხადდება. გამომძიებელ ევტუშევსკის კი რუსეთში გაიხმოზენ და აწინაურებენ. „ერთადერთი ვინც ევტუშევსკის აცილებდა აბელ იაშვილი იყო. გამომძიებლის ბარგი კარგა ხნის დატვირთული ჰქონდათ. ბარგი ერქვა თორემ გამომძიებლის ალვა-დიდებას ერთი ჩემოდნის შევსებაც გაუჭირდებოდა. ერთადერთი რაც მას ხელში ეჭირა, შავი ფერის საკი იყო, რომელიც ადრე აბელ იაშვილს არასოდეს შეუმჩნევია, თუმცა დანამდვილებით შეეძლო ეთქვა, რომ საკვო-იაჟი ნამდვილად ეცნობოდა“ (იმედაშვილი 2017:107) ავტორი ამ ნაწარმოებს ლიტერატურულ დეტექტივს უწოდებს, თუმცა უნდა ითქვას, ისეთი მოულოდნელი დასასრული, როგორც მოცემულ შემთხვევაშია, კლასიკური დეტექტივის ცნობილ მაგალითებს გაგვახსენებს. მკითხველი გაკვირვებულია, ექიმი აბელ იაშვილი ძალიან გვიან, მაგრამ მაინც მიხვდა იმას, რომ გამოიყენეს და რომ ერთადერთი, ვისაც შეეძლო ეს მკვლევლობა დაეგეგმა, ჩაედინა და თავადვე გამოეძიებინა სწორედ პეტრე ევტუშევსკია. აბელ იაშვილი ფაქტებს ერთმანეთს უკავშირებს და მკითხველსაც არწმუნებს თავისი ვარაუდის ლოგიკურობაში. სამწუხაროდ, სიმართლე,

* საქართველოს შსს არქივი, (I) ფ N6, ს. 41890. ტ. N7, ფურც 62-63.

იურიდიულად მაშინ ფასობს, როცა მტკიცდება, ამის გაკეთება კი ექიმს არ შეუძლია და თავს სასიკვდილო განაჩენს გამოუტანს.

ეს მწერლის გამოძიებაა, ლიტერატურული ვერსია, თუმცა ლაშა იმედაშვილი ისეთი მთხრობელია, რომელიც გვარწმუნებს ამ ვერსიის შესაძლებლობაშიც. სწორედ ესაა ჭეშმარიტი ლიტერატურა. სიზუსტე და დამაჯერებლობა. კრიტიკოსი ზაზა აბზიანიძე აღნიშნავს, რომ ლაშა იმედაშვილისთვის დამახასიათებელია მრავალწერტილები, რომ მწერალი მზა პასუხებს არ გვაძლევს: „სიუჟეტების თვალმიდევნებისას კითხვები ჩნდებოდა და ჩნდება: ადამიანი, რომელსაც დეტექტივები უყვარს (მე ნამდვილად არ მიყვარს), ელის, რომ ამ კითხვებზე პასუხი იქნება გაცემული. მაგრამ პასუხები არ ჩანს, თუმცა ამას ავტორს ვერ ვუსაყვედურებთ. აი, ის მრავალწერტილი, რომელიც აუცილებელია კარგი პროზისათვის, აქ დატოვებულია და ალბათ, ეს ასეც უნდა ყოფილიყო... ამ კითხვებს პასუხს ვერ გაცემ და არც დაუსახავს ეს მიზანი ლაშას. მისი სტილის თავისებურებად იქცა თამაში მრავალწერტილებით, თამაში შენაცვლებებით – ისტორიული გმირისა და წარმოსახული გმირის... და უნდა ითქვას, – ეს თამაში არაჩვეულებრივ ხიბლს ანიჭებს მის მოთხრობებს“ (აბზიანიძე 2009: 51). ვიზიარებთ მოცემულ აზრს და მიგვაჩნია, რომ სწორედ ეს ხდის ტექსტს საინტერესოს. ასევე, მკითხველი ხვდება რომ, მწერალისთვის ისტორია მხოლოდ წარსული არაა, არამედ ახლა, ჩვენ თვალწინ ხდება ყველაფერი და ჩვენც თვითმხილველებივით განვიცდით და ვვარაუდობთ, რაც მრავალმხრივი ფიქრის საშუალებას გვაძლევს და გვიჩენს ინტერესს, უფრო მეტად გავერკვიოთ რეალური საქმის დეტალებში იმ ადამიანების ცხოვრებისა თუ სიკვდილის შესახებ, რომელთა დვაწლიც შეუფასებელია.

გარდა სიუჟეტური მთლიანობისა და თხრობის თავისებურებისა, რომანი მნიშვნელოვანია სოციალური თვალსაზრისით, რადგან იმდროინდელი თბილისური ყოფა-ცხოვრება განსაკუთრებული სიზუსტით არის აღწერილი: „ვინმე ლორთქიფანიძემ, თბილისელმა მეწარმემ სრულიად ახალი გასართობი ალაგი გახსნა, რომელსაც „ტრამვაი“ შეარქვა. ათასი რამე-რუმეების გარდა, ამ ტრამვაიში სამკითხველოც არსებობდა, სადაც ნებისმიერი გაზეთის გაცნობა შეეძლო დაინტერესებულ მკითხველს“. „გოგოები, მათ შორის ახალგაზრდა ქალებიც, ხოჯევანქის სასაფლაოზე ადიოდნენ

და მკითხაობით იხალისებდნენ ცხოვრებას. სამკაულებს მტკვარში ყრიდნენ, რიტუალურ ლექსს, ჯან გიულუმს კითხულობდნენ და ამგვარი მარტივი ხერხით ცდილობდნენ მომავლის ამოცნობას“ – გარდა ამისა, მოთხრობილია საჰაერო ბურთის გამოჩენის, ცვილის ფიგურების მუზეუმის გახსნისა თუ თბილისური დუქნებისა და პოლიციის საქმიანობის ამბები. აღნიშვნის ღირსია, მწერლის იუმორი, რომელიც ისე ჰარმონიულად არის შეზავებული დეტექტიურ სტილთან, რომ არანაირ უხერხულობას არ იწვევს.

ვფიქრობთ, რომანის მთავარი ღირსება არის ის, რომ ავტორი მთხრობელია და არა ინფორმატორი, სწორედ ეს სძენს ტექსტს განსაკუთრებულ ღირებულებას, რადგან ფაქტია, რომ რეალურ ამბებზე დაფუძნებულ ისტორიებს უმეტესად სწორედ ეს დამოკიდებულება აზარალებს. ცნობილია, რომ მწერალი ამზავს სხვადასხვა ნიშნით არჩევს. ამ შემთხვევაში საინტერესოა როგორ წერს ოცდამეერთე საუკუნის მწერალი მეცხრმეტე საუკუნის დიდ თანამოკალმეზე, მწერალი – საზოგადო მოღვაწეზე, მწერალი წმინდანად შერაცხულ ადამიანზე. ლიტერატურათმცოდნე მიაა ჯალიაშვილი ლაშა იმედაშვილის სხვა ნაწარმოებზე („პატრიარქის ზაფხული“) მსჯელობისას აღნიშნავს: „რომანის კითხვისას მკითხველს კაფკასეული აბსურდის განცდა გაუჩნდება, თითქოს ავტორი მას ადამიანის დაბინდული ცნობიერის ლაბირინთებში ამოგზაურებს... თხრობა ირონიულ-პაროდულია, პოსტ-მოდერნისტული ხრიკების თანხლებით, რაც ფარულსა და ზედაპირულ ირონიას, ძველი ტექსტების გადათამაშებას და ამ გზით მიღწეულ არტისტულობას გულისხმობს... მას კარგად ეხერხება უმცირესი დეტალების ხატვა, იმგვარებისა, რომლებიც ადამიანის ხასიათის ამა თუ იმ თვისებას სიღრმისეულად გამოკვეთენ“ (ჯალიაშვილი 2016:14). ეს შეფასება შეგვიძლია ჩვენ მიერ განხილულ ტექსტზეც გავავრცელოთ, რადგან ლაშა იმედაშვილის წერის სტილს ნათლად წარმოაჩენს. რომანის სასარგებლოდ უნდა ითქვას, რომ მწერალი არ გაიტაცა ილია ჭავჭავაძის ღვაწლის აღწერამ. ფაქტია, მან ჯერ შეისწავლა ამ ადამიანის ბიოგრაფია, შემდეგ ეს დიდი ინფორმაცია და ოფიციალური წყაროები ისტორიიდან გარდაქმნა მხატვრულ ტექსტად. ლიტერატურა კი ისტორიისაგან განსხვავებით სწორედ ალტერნატიული სინამდვილის ასახვას გულისხმობს, მწერალი წარმატებით ართმევს თავს არჩეულ

გზას და ბოლომდე სიფრთხილით მიჰყვება მას. ამდენად, ლაშა იმედაშვილი ახერხებს, რომ მკითხველი კიდევ ერთხელ დააბრუნოს ილიას პიროვნებასთან, მის ტექსტებთან და დააფიქროს მისი აღსასრულის სხვადასხვა, დასაშვებ თუ უჩვეულო ვერსიებზე.

დამოწმებანი:

აზიანიძე 2009: აზიანიძე ზ. *ჩვენი მწერლობა*. N3. 6 თებერვალი. 2009.

იმედაშვილი 2017: იმედაშვილი ლ. *სამი მკვლელობა ძველ თბილისში*. თბილისი: გამომცემლობა „გუმბათი“, 2017.

იმედაშვილი 2017: იმედაშვილი ლ. *მწერლობა -ალბათობა და ვერსიები*. ჩვენი მწერლობა, N 8, 13 აპრილი. 2007.

შარაძე 1990: შარაძე გ. *ილია ჭავჭავაძე. 1837-1907. ცხოვრება, მოღვაწეობა, შემოქმედება 2 წიგნად*. წიგნი მეორე. თბილისი: გამომცემლობა „ხელოვნება“, 1990.

შსს არქივი, (I) ფ 6: საქართველოს შსს არქივი, (I) ფ 6, ს. N41890. ტ. 7, ფურც 62-63.

შსს არქივი, (II) N 8: საქართველოს შსს არქივი, (II) N 8, აღწ. 25 ს. 4, ფურც 115-118.

ჯალიაშვილი 2016: ჯალიაშვილი მ. „ლიტერატურა და ისტორია“. გაზ. „ლიტერატურული გაზეთი“, N 182, 9-22 დეკემბერი. 2016

ჯოხაძე 2009: ჯოხაძე მ. *ჩვენი მწერლობა*, N3, 6 თებერვალი. 2009.

Lili Metreveli

Tatia Oboladze

Georgia, Tbilisi

Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature

Traumatic Memory in Postcolonial Georgian Art Space

In 90s of 20th century Georgian public consciousness faced the significant challenge. On one hand, it was necessary to properly re-think and evaluate the soviet experience, redefine the national identity and on the other – restoration of the artificially broken relations with the western cultural context and integration of Georgian art into the European space.

Within the scopes of our report we shall discuss Karlo Kacharava’s many-sided heritage and attempt to demonstrate, on the basis of interdisci-